

УДК 378.147:811.111:004.9

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИ
НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ**

Гохман Олександр Рафаїлович

д.ф-м.н., професор

професор кафедри фізики

Ємельянова Дар`я Володимирівна

к.п.н., доцент

доцент кафедри західних і східних мов

Тадеуш Ольга Харлампіївна

к.ф-м.н., доцент

доцент кафедри фізики

Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

м. Одеса, Україна

Анотація. Особливого значення в сучасній освіті набуває підготовка майбутнього вчителя, який, відповідно до сучасних вимог, володіє іноземною мовою за професійним спрямуванням. Мета проведеного дослідження полягала в розробці мультимедійного навчально-методичного комплексу як засобу реалізації дистанційного навчання англійської мови за професійним спрямуванням майбутніх учителів немовних спеціальностей. Як засвідчили результати дослідження, наявність мультимедійного навчального комплексу з англійської мови надала можливість: інтенсифікувати освітній процес; сформувати навички самостійного вивчення навчального матеріалу; здійснити ефективне поєднання нових і традиційних технологій навчання; реалізувати інтерактивну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу; спростити функції контролю за рівнем знань, умінь і навичок здобувачів освіти; здійснити

постійний моніторинг успішності здобувачів освіти; заощадити час викладача на створення роздаткового матеріалу.

Ключові слова: майбутні вчителя, англійська мова, самостійна робота, дистанційне навчання.

Вступ. Стратегія модернізації вітчизняної освіти ставить навчання іноземних мов у ряд пріоритетів розвитку сучасної освіти. Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України «Про концепцію організації підготовки магістрів в Україні», вимог Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, Закону України «Про вищу освіту» передбачається підвищення якості освіти шляхом структурної перебудови національної освітньої системи, розширення міжнародного співробітництва, що в свою чергу вимагає підвищення рівня володіння іноземними мовами .

Особливого значення в сучасній освіті набуває підготовка майбутнього вчителя, який, відповідно до сучасних вимог, володіє іноземною мовою за професійним спрямуванням. Вміння вчитись і творчо діяти при навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням складаються з багатьох компонентів, серед яких визначаються як-от: комунікаційні вміння, фонетичні здібності, здатність використовувати всі доступні матеріали для самостійного, самокерованого навчання. В зв'язку з цим необхідно домогтися якісного стрибка в підготовці майбутнього вчителя, щоб до моменту закінчення закладу вищої освіти сформувати його як творчу особистість, що володіє способами самостійного поповнення знань з іноземної мови.

Інноваційні технології містять у собі високий потенціал, який дозволяє розглядати їх як перспективне середовище з самостійного навчання [1]. Перехід до третього тисячоліття ознаменований використанням у навчанні мережі Інтернет, що і стало причиною особливої уваги дослідників до питань теорії та практики дистанційного навчання. Технології дистанційного навчання розвиваються паралельно з удосконаленням технічних засобів і носіїв

інформації [2]. Дистанційне навчання підвищує ефективність самостійної роботи майбутніх учителів, розширює їх кругозір, забезпечує гармонійний розвиток пізнавальної діяльності, сприяє формуванню комунікативної компетентності, гарантує найкращий результат самостійної роботи в навчанні іноземних мов.

Мета. Мета проведеного дослідження полягала в розробці мультимедійного навчально-методичного комплексу як засобу реалізації дистанційного навчання англійської мови майбутніх учителів немовних спеціальностей.

Матеріали і методи. Зупинимось на характеристиках, структурі та вмісті розробленого мультимедійного навчального комплексу. Цей комплекс, як і будь-який сайт, становив сукупність електронних документів (файлів), об'єднаних під однією адресою (доменним ім'ям або IP - адресою) «rprquest.at.ua» і надавав можливість одночасно використовувати різні форми надання інформації в комп'ютерній мережі та її обробки, тобто працювати в єдиному об'єкті створеного веб-сайту. З одного боку, це полегшувало доступ до інформації, яка розташована на веб-сайті. Виходячи з існуючої класифікації, розроблений веб-сайт можна визначити за доступністю сервісів – як відкритий; за природою змісту – як динамічний; за фізичним розташуванням – як сайт в Інтернеті; за схемою надання інформації – як тематичний.

Наявність гіпертекстових технологій і гіперпосилань забезпечувала вільне переміщення по веб-сайту та зручну навігацію. Також особливостями цього проекту була наявність автентичних он-лайн відео з переглядом у реальному часі для навчання англійської мови. Представлені аудіо, відеозаписи та текстова інформація дозволяли не лише освоїти основний зміст практичного курсу англійської мови для немовних спеціальностей, але й без особливих витрат часу проконтролювати свої знання за допомогою системи завдань та тестів, розвинути комунікативні здібності при прослуховуванні текстів, що озвучені носіями мови, і при перегляді відеозаписів. Окрім он-лайн відео, інтерес також становили аудіокниги, які були художніми або пізнавальними творами, начитаними професійним актором або їх групою і записаними на звуковий

носій. Цей вид інформації особливо корисний для сприймання інформації на слух.

Серед усіх можливостей, представлених на сайті, можна виділити он-лайн тести і флеш - ігри. Он-лайн тести є невеликим модулем для самоперевірки у вигляді тестів за окремими темами робочої програми, які представляли набір запитань з варіантами відповідей. Система реєструвала, яку відповідь обирав здобувач освіти, і залежно від того, правильна чи неправильна відповідь, виставляла оцінку. Зрештою, сума оцінок виводилася на загальне табло. До переваг комп'ютерного тестування можна віднести такі чинники, як швидке проведення, швидка і без помилок обробка, можливість швидкого отримання результатів, забезпечення стандартних умов тестування для усіх випробовуваних, контроль процедури тестування (неможливий пропуск запитань, при необхідності може бути фіксація часу кожної відповіді), можливість відсутності викладача як відволікаючого чинника (наодинці з комп'ютером), наочність і цікавість процесу (підтримка уваги за допомогою кольору, звуку, ігрових моментів, що особливо важливо для повчальних програм), легка архівація результатів, можливість об'єднання тестів у батареї (пакети програм) з єдиною підсумковою інтерпретацією, можливість проведення масових досліджень. До недоліків комп'ютерних тестів віднесемо складність, тривалість створення, необхідність комп'ютера для проведення тестування, необхідність навчання випробовуваного (навички роботи на комп'ютері, вміння працювати з комп'ютерними тестами), відсутність індивідуального підходу до тестованого, недостовірність при невеликій кількості завдань (можна вгадати), шаблонність до сприйняття інформації і до її обробки (можна упустити щось важливе), неможливість перевірити всі види мовної діяльності.

Флеш-ігри за повчальними можливостями не поступаються аудіо або відео засобам при вивченні англійської мови. Флеш-ігри належать до технології Flash, яка використовує мову програмування ActionScript, засновану на ECMAScript. В основі анімації у Flash лежить векторний морфінг, тобто плавне

«перетікання» одного ключового кадру в іншій. Це дозволяло робити складні мультиплікаційні сцени, задаючи лише декілька ключових кадрів. Продуктивність Flash Player при відтворенні анімації у декілька разів перевищує продуктивність віртуальної машини Javascript у браузерях, що підтримують попередній стандарт HTML5, хоч набагато поступається додаткам, що працюють взагалі без використання віртуальних машин. Flash Player є віртуальною машиною, на якій виконується завантажений з Інтернету код flash -програми. Плюсами такої технології є можливість розробляти додатки в ігровій формі з аудіо та відео відтворенням і з можливістю самим керувати цим роликком, фільмом, грою і т. ін.

Технологічні можливості, описані вище, були б неповними без опису ще таких можливостей, які представлені на сайті, а саме: наявність гаджетів і віджетів. Гаджети (з англ. значить – пристосування) у сучасних інтернет-технологіях використовуються як окремі модулі для невеликого застосування, що надають додаткову інформацію. В нашому випадку було використано їх для надання допомоги при вивченні англійської мови (он-лайн перекладач, новини і так далі). Віджети (не мають перекладу), по суті, виконують ті ж самі функції, що і гаджети, при цьому вони можуть мати примітивний інтерфейс для зручнішої роботи.

У структуру сайту було внесено веб-сторінку Answer.com., яка за сутністю є розташованим в Інтернеті аутентичним довідковим комплексом, що містить тлумачний словник. Наявність тлумачного словника надавала можливість швидко отримати розгорнуту інформацію за будь-яким запитом, що супроводжувалося озвучуванням.

Таким чином, розглянувши технічні можливості, надані на сайті, ми ще раз переконалися в тому, що він за класифікацією завдань належить до тематичних сайтів.

Результати і обговорення. Представимо структуру сайту і покажемо, де і як саме було реалізовано всі вищеописані технології. Структура сайту склала певне розташування розділів, що дозволяло майбутнім учителям швидко

переходити від однієї сторінки до іншої, не роблячи більше 3-4 кліків. Розроблена структура давала можливість розмістити на сайті максимум корисної інформації, яка є легко доступною і не вимагала великих зусиль для її знаходження та засвоєння. Створення сайту супроводжувалось ретельною розробкою усіх деталей і елементів майбутнього ресурсу з урахуванням тематики, напряму навчальної діяльності та обсягу текстової й графічної інформації. Зручна і зрозуміла навігація, логічне розташування інформаційних блоків, а також правильне відсоткове співвідношення тексту і графіки надавало можливість не лише зручно орієнтуватись у структурі сайту, але й сприяло успішному розвитку сайту.

Органічне поєднання усіх видів мовленнєвої діяльності при відпрацюванні мовного матеріалу є проблемою, яку практично неможливо вирішити у рамках традиційних методів навчання. Використання засобів нових інформаційних технологій, у рамках самостійної роботи, дозволило збагатити навчальний матеріал аудіо і відеофрагментами, мультимедіа матеріалами, застосовуючи, таким чином, усі види мовленнєвої діяльності. Це сприяло найбільш ефективному засвоєнню інформації, що й використано при розробці навчального комплексу. Сайт містив у собі два основні блоки і один – додатковий.

Перший блок – інформаційно-навчальний, складався з таких частин:

–Головна сторінка – парадний вхід сайту, містить слоган сайту –

" English it's easy", прапори англomовних країн, загальні відомості про особливості англійської мови та алфавіту.

–Інформація про сайт містить короткі відомості про призначення і мету сайту та про його автора.

–Навчально-методичні посібники, розроблені авторами сайту, які створювалися з метою надання методичної та практичної підтримки діяльності викладачів і студентів з організації і виконання самостійної роботи в умовах дистанційного навчання.

–Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» з виділенням її структурних складових відповідно до сучасних вимог: опис предмета курсу; пояснювальна записка; вступ; мета і завдання курсу; способи контролю; зміст мовного матеріалу (фонетика, лексика, граматики); вимоги до мовленнєвих умінь і навичок (читання, аудіювання, говоріння, письмо); розподіл матеріалу за змістовими модулями; завдання для самостійної роботи; завдання для індивідуальної роботи; методи навчання; методи й система оцінювання; критерії оцінювання; список рекомендованої літератури. Кожен змістовий модуль передбачав комплексне навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, при необхідності з посиленням акценту на тому чи тому з них. Вибір і послідовність змістових модулів визначалися, виходячи з конкретних завдань навчання, а сам набір формувався відповідно до рівня володіння мовою.

Робоча програма курсу була побудована таким чином, що кожна тема змістового модуля містила гіперпосилання, що дозволяло перейти до її вивчення на ресурсі сайту.

Другий блок – контрольнорозвивальний, містить такі складові:

- Система тестів для контролю знань і навичок, у відповідності до змістових модулів.
- Аналіз комп'ютерних навчальних програм з англійської мови.
- Підручники з англійської мови.
- Аудіокниги з англійської мови.
- Навчальне відео.
- Фільми англійською мовою з субтитрами російською мовою.

Додатковий блок складається з таких розділів:

- Веб-квест з теми «Визначні письменники і поети Великої Британії: Уільям Шекспір, Чарльз Діккенс, Роберт Бернс».
- Розвивальні тексти.
- Ігри.
- Кросворди.

При розробці навчально-методичного комплексу ми керувалися тим, що дистанційне навчання в форматі самостійної роботи – це складне педагогічне явище, яке включає структурні компоненти, що утворюють цілісну єдність, підпорядковану цілям освіти як «сукупного процесу і результату навчання і виховання» [3, с. 6]. Багатофункціональність інформаційних комп'ютерних технологій на підставі цікавості викладу матеріалу (доступ до інформаційно-довідкових ресурсів комп'ютерної мережі – електронні підручники, електронні словники, приклади, незвичайна форма подання матеріалу, пізнавальні ігри, розробка проектів, складання веб-квестів тощо) надавала можливість посилювати мотивацію дистанційного самостійного навчання англійської мови, сформувати стійку потребу в самостійному здобутті професійних знань, умінь і навичок, усвідомлювати необхідність оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю для продуктивної педагогічної діяльності в середовищі, насиченому засобами нових інформаційних технологій в процесі дистанційного навчання.

Висновки. Як засвідчили результати дослідження, наявність мультимедійного навчального комплексу з практичного курсу іноземної мови надала можливість:

- інтенсифікувати навчальний процес;
- сформувати навички самостійного вивчення навчального матеріалу;
- здійснити ефективне поєднання нових і традиційних технологій навчання;
- реалізувати інтерактивну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу;
- спростити функції контролю за рівнем знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- здійснити постійний моніторинг успішності здобувачів освіти;
- заощадити час викладача на створення роздаткового матеріалу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Яшанов С. М. Формування у майбутніх учителів умінь і навичок самостійної навчальної роботи у процесі використання нових інформаційних технологій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. / Яшанов Сергій Микитович. – К., 2003. – 219 с.
2. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02 – теория и методика обучения (создание и использование средств обучения) / Андреев Александр Александрович. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/didakticheskie-osnovy-distantionnogoobucheniya-v-vysshikh-uchebnykh-zavedeniyakh>
3. Беспалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) : учеб.-метод. пособие / В.П. Беспалько. — М. : Московский психол.-соц. ин-т; Воронеж : НПО "МОДЭК". — 2002. — 352 с. — (Серия "Библиотека педагога-практика").